

Izhaja vsak pondeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stanje za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četr
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 30 L.
Na naročila brez
dopolne naročnine se
ne oziramo.
Odgovorni urednik:
RICHARD OREL.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 91. V Gorici, v pondeljek zvečer 19. novembra 1923. Letnik VI.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Objavi
se računa po dogovoru
in se plačajo vnaprej.
List izdaja konsorcij
„GORIŠKE STRAŽE“
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 5.
(prej Scuole).

Neoddatne pravice družin

Zadnjič smo priobčili na tem mestu besede italijanskega škofa Endricija iz Trenta, da povemo javno in glasno, kaj je neizpodbiten nauk krščanstva glede vzgoje otrok v materinem jeziku. Da postavimo nesramno besedičenje slovenskih opadnikov v pravo luč, hočemo povedati ljudstvu, kakšne so po načelih naravnega prava in krščanstva neodvetne in nedotakljive pravice družine in staršev. Navedli bomo besede enega največjih sinov slovenskega naroda: drja Antona Mahniča. Napisane so bile pred približno 30 leti v Gorici, naslovljene na ves slovenski narod.

Veliki Goričan je napisal v »Rimski Katolik« naslednje jasne stavke:

Naravne pravice družine.

«Davno prej ko se je osnovala prva država na zemlji, je bival že človek ne le kot posameznik, ampak spojen z bližnjim v družino. Človek in družina sta STAREJŠA od države. Država mora to sprejeti kot DOVRŠENE ustanove, katere ne izvajajo svojega početka in pravic od države, ampak so ravno one državo sprejele, da bi jim že OBSTOJE-če pravice branila.»

Teh pravic tedaj ne prisvajaj si država; ne viškaj se v privatno vest, ne v družino! Država ni poklicana gospodovat v vesti, v družini, ampak le zunaj stražit, da je mogoče posamezniku in družini mirno in PROSTO se razvijati.»

«Glavni smoter družine»

— pravi Mahnič — je vzgoja dece do zrele starosti. Vzgoja in ŠOLA je neoddatno pravo družine, pravo, katero je družina izvrševala davno, predno se je na zemlji osnovala prva država.

S tem pa nočemo trditi, kakor bi državi nikakor ne smelo biti mar za javno vzgojo, sploh za omiko državljanov. Pospešujoč PRAVO omiko in napredok svojih podložnikov, se država samo sebe utrjuje. Sme torej tudi država vplivati na razvoj solstva, le tako ne, kakor dela moderna država, katera si je osvojila monopol vsega solstva in javne vzgoje, monopol resnice, katera na STROŠKE DRŽAVLJANOV osnavlja sole take, kakeršnih državljanov nočijo, katera s kaznimi, z orožniki poganja otroke v šolo, o kateri starši nočijo vedeti, ker se v nji žalijo najsvetejši njih čuti.»

«Tako ne.»

«A država sme pač za omiko, za šolo podložnike spodbujati, sme družino in občine podpirati, da si šole snujejo, sme tudi razpisavati darove, državno podporo, ako se pogoji od nje stavljeni izpolnijo; slednjič zdaj tudi država lastne sole, ako se ji zdi koristno — a proti čemur slovesno, protestujemo, je: država v take sole NIKOGAR NE SILI!»

Ako hoče (država) kaj delati, ne sme tega nikdar tako, da krati pravice bodisi posameznika bodisi družine. Se silo se nima človek in družina naganjati k ničemer, niti k dobremu, bodi to že tako koristno; sila se ima rabiti le pri odbijanju krivičnih napadov na TUJA prava. Človeka s fizičnimi sredstvi sišti k omiki sploh, k tej ali oni omiki — je protinapravno. Človeku zapovedovati to ali ono prepričanje ali ga siliti k zunanjim dejanjem, ki se ne zlagajo z notranjim prepričanjem — je isto kakor ponizevati ga do stroja.»

To bi morala vedeti država! Tako je govoril dr. Mahnič leta 1894 in te besede so bile natiskane v Nunski ulici v Hilarijanski tiskarni. Tedaj gorški Slovenci niso imeli fašistovske vlaže in nobena Gentilejeva reforma jim ni

vničevala slovenskih ljudskih šol. Pisal je tako, ker je naravna in božja pravica staršev vedno ena in ista, taka je bila pred 30 leti, taka je danes, in taka bo jutri in vedno za vse čase, vse ljudi in narode.

Slovensko ljudstvo zavedaj se, da je večna pravica s teboj, nje se trdno drži, njo ljubi, zanje živi in umri.

Kaj se godi po svetu?

Mussolini je imel v senatu zanimiv govor o zunanji politiki. Govoril je najprej o razmerju Italije do Nemcev in Porurja in to je razumljivo. Kajti polom Nemčije je najbolj živana na telesu Evrope katera boli daljne in bližnje narode, in tudi Italijo. Mussolini je naznani, da je konec dosedanjega podpiranja Francuzov. Italija ne more dovoliti, da bi Francozi zasedli še kaj nemške zemlje. Ako se bo Francija polastila novih nemških dežel, se Italija upre.

Narodi se ne morejo vničiti

«Treba je imeti pogum» — je rekel Mussolini — in priznati, da nemški narod eksistira: 61 milijonov prebiva v Nemčiji, 10 do 12 milijonov Nemcev živi v Avstriji in drugih državah. Ni mogoče in tudi se ne sme niti misliti, da bi se vničil ta narod.»

Tako je rekel Mussolini. Njegove besede so lepe in pravične, a neobhodno potrebno bi bilo, da se vrši po teh lepih načelih tudi politika v nočnosti lastne države. Ako bi se gospod Gentile držal teh načel, bi ne «smel niti misliti» na vničenje drugorodnih šol.

Mussolini o Krfu.

O zasedbi otoka Krfa je Mussolini rekel, da je bila neobhodno potrebna, ako je hotela Italija dobiti zadoščenje. Toda »gospodje« — je rekel Mussolini — vedite, da smo Krf zasedli zato, da se zopet dvigne ugled Italije. (Odobravanje). V balkanskih deželah in med njenimi narodi je ležal po nesrečni izpraznitvi Valone (Albanija) ugled in vpliv Italije na teh.»

Da bodo narodi na Balkanu Italijo zopet spoštovali in vpoštevali, je bilo torej potrebno pokazati moč in zasesiti otok.

Trn v rebrih.«

Nato je govoril Mussolini tudi o Reki in izvajal: »Prihajam k Reki. To je ena nabolj mučnih dedščin naše zunanje politike. Gospodje, mi smo se odpovedali Dalmaciji, odpovedali smo se Sibenu, ki nam bi ne bil le ljub, ker se je tam rodil Niccolo Tommaseo (italijanski pesnik in pisatelj), ampak tudi zato, ker je to strašna pomorska postojanka. Zader smo spremenili v zgubljeno, revno mesto, ki bo živel samo od naših podpor, Reka pa nismo dobili.«

Predlagal sem Jugoslaviji preprosto in pravično rešitev, rekel bi človeško rešitev, ki se ozira na potrebe obeh narodov in postane lahko resnična vez med Italijo in Jugoslavijo. V teh dneh se vrši razgovor, o tem predlogu. Na vsak način imam čast, vam povedati, da se vlada Italije ni zamaknila v ta del Jadranskega morja. Reka je menj problem nego trn v naših rebrih.«

ohraniti oblast kraljevske familije, naj gredo potem rakkom žvižgat vse prisegre pred večnim Bogom. Lep zaled daje ljudstvu katoliški kralj katoliške Španije. Kako naj zahteva kralj od državljanov, da se drže zakonov in prilog, če se jih on sam ne drži? Ali morda velja za ljudstvo ena moralna in za kralje druga? Ako navadnega človeka sklenejo v verige, če prelomi pisego in krši zakone, bi morali biti tudi kralji odgovorni za svoja dejanja. Toda glejte in strmite: kaznovani so bili tisti, ki so bili tako predprzni, da so zahtevali spoštanje zakona. Izšel je dekret, s katерim sta odstavljena grof Romanones, predsednik senata in gospod Alvarez, predsednik parlamenta. Ker se obe zbornici »še dolgo časa« ne bodo sklicali, je odredila vlada, da se njuni poslopji uporabita za druge namene.

Vničen videz.

Ta dogodek ima tudi svojo dobro stran. Kajti če je že v Španiji vojaška diktatura, naj bo očitna, vsemu svetu vidna, da bodo vsi videli, kako vlada v Španiji golo nasilje ter bajonet in nič drugega. Raztrgati je bilo treba zadnji videz, vreči stran pokrivalo in to se je zgodilo. Iz tega vidimo pa tudi še enkrat, da se v Španiji drži monarhija po koncu letnikov časa, dokler se lovi za krilo vladajoče stranke.

Volilni boj na Angleškem.

Politična borba na Angleškem se je pričela v značenju dveh velikih gospodarskih načel. Gre za to, ali naj se izvaja in uvaža blago na Angleško popolnoma svobodno brez vsakih carin kakor doslej, ali naj se pa obda Anglia z zidom zaščitne carine. Da bodo naši bravci razumeli, kakšne velike važnosti je to vprašanje, jim moramo očrtati na kratko položaj.

Velika Britanija je znana in tudi slavna že 70 let po svoji prosti in svobodni trgovini. Kaj se to pravi? To pomeni, da si lahko uvažal iz vsaktere dežele in države na svetu v Britanijo kakršno koli blago, ne da bi te na meji nadlegovali s carino. Nemški, ameriški, ruski in francoski trgovec ni plačal niti vinjarje carine od prevoza svojega blaga čez angleško mejo. Ravnotako ni plačal tudi angleški trgovec nobene carine ob izhodu iz Anglike.

Ceno življenje.

Kakšne so bile posledice? Da je bilo blago na Angleškem po ceni. Moka, ki je prihajala iz Rusije, meso iz Argentinije, volna iz Amerike, sladkor iz Češkega, sadje iz Italije je bilo na angleških tržnicah dober kup, ker je bilo prosto carino. Skoraj vse druge države v Evropi so nalačale večkrat precej visoke »dace« na blago iz tujine, kar se je poznalo na cenah živilenskih potrebščin. Znano je, da ni ljudstvo v nobeni drugi državi na svetu živilo pred vojno tako dober kup kakor na Angleškem. Saj vemo, da je bil n. pr. avstrijski sladkor bolj po ceni v Londonu kakor na Dunaju ali v Trstu. Taka politika je bila angleškim kmetom škodljiva, kajti ceni pridelki, ki so prihajali od vseh delov sveta na Angleško, so pritiskali cene domačih pridelkov navzdol in delali angleškemu kmetu strašno konkurenco. Toda to ni An-

gležev mnogo vzneširjalo, zakaj ogromna večina angleškega naroda se je pečala z industrijo in trgovino in kmetje so tvorili in tvorijo še danes prav majhen odstotek prebivalstva.

Tudi kmetje so se bili prilagodili.

Z druge strani je pa znala angleška vlada kmetu na vse mogoče načine pomagati. Nalagala mu je prav majhne davke, mu dajala podporo za zboljšanje zemlje in ga pričanjala, naj se vrže na take pridelke, ki se težko uvažajo iz tujine, ker ne prenašajo dolge vožnje: n. pr. zelenjad, mleko itd. In res sta vzvretela na Angleškem krasna živinoreja in vrtnarstvo. Angleški kmetje so se bili sčasoma prilagodili razmeram in niso več čutili posledic proste trgovine.

Kar se tiče industrije, se pa Angležem ni bilo treba bati prav nobene konkurence tujega blaga, kajti angleška industrija je bila prva na svetu. Bila je najpopolnejše organizirana in najbolj cena. Šele v zadnjih letih pred vojno se je čutila tu pa tam že nemška konkurenca.

Vprašanje brezposelnih.

Po vojni so se pa razmere temeljito spremenile. Vsled strašnega poraza Nemčije, Rusije in Avstro-Ogrske, je vsa srednja in vzhodna Evropa silno obubožala. Angleži niso mogli več prodajati v teh deželah svojih izdelkov, izgubili so ogromna tržišča, od katerih je živilo pred vojno na miljone angleških delavcev. V Veliki Britaniji je zavladala brezposelnost, ki leži kakor mora na deželi. Miljoni in miljoni žive že leta na državne stroške. Povrhu je začela tlačiti Anglijo še gospodarska konkurenca Nemcov. Slaba valuta Nemčije in nizke plače nemškega delavstva so zelo počenile nemške industrijske proizvode, ki poplavljajo že angleški trg in konkurirajo z angleškim blagom tudi v drugih državah. Ker je tudi francoška valuta napram angleški močno padla, so celo francoški industrijski izdelki začeli konkurirati angleškim. Veliki Britaniji preti dvojna konkurenca Nemčije in Francije. Vse to strašno povečuje angleško brezposelnost, ki grozi postati vedno hujša. Vprašanje brezposelnosti davi in mudi angleške državnike že štiri leta kakor mora.

Kako ga rešiti?

Da bi rešil to najbolj žgoče vprašanje sodobnega angleškega gospodarstva, je sklenil Baldwin odpraviti svobodno trgovino. Obmejne carine naj ščitijo angleške izdelke pred tujim konkurenco. Okoli ogromnega angleškega imperja naj se potegne carinski zid, ki bo odpravil brezposelnost: angleške kolonije in republike v Ameriki, Aziji, Afriki in Avstraliji bodo uvažale z zmernimi carinami

živež in surovine na Angleško, zato bodo pa te dežele dovolile angleškim industrijskim izdelkom vstop na svoje ozemlje pred izdelki drugih dežel. Tako bi velikansko angleško cesarstvo zadostovalo samo sebi, živilo samo zase, ločeno od ostalega sveta s carinskimi zidom. Angleška industrija bi imela zopet delo, brezposelnost bi nehala in Anglija bi mogla tako obrniti hrbet Evropi.

To je program konservativne stranke Baldwina.

Ljudstvo naj odloči.

Ker pomeni ta nova politika popolen prelom z sedemdesetletno preteklostjo Anglike, se Baldwin kljub svoji veliki večini v parlamentu ni upal izvršiti dalekosežno reformo. Na Angleškem velja namreč neprekrsljiv zakon politične dostojnosti, da se pri vseh važnih spremembah v državi, kot je n. pr. sprememba ustave, sprememba deželne in občinske zakonodaje itd., vselej vpraša ljudstvo za mnenje. To se pravi razpišejo se volitve. Narod naj pri volitvah sam povede, kako misli in kaj želi. To naredi na Angleškem vlada vselej, naj bo v še taki večini, in to je lepo, ker dokazuje spoštovanje do ljudstva.

Izbira med dvema načeloma.

Iz tega razloga so se zopet enkrat razpisale volitve na Angleškem. Bije se ljut boj za in proti prosti trgovini. Liberalna stranka Lloyd Georgea in neodvisna liberalna stranka, ki jo vodi Asquith, sta ste združile, da skupno pobijata politiko zaščitnih carin. Lloyd George trdi, da mora vztrajati Anglija pri svobodni trgovini, in sicer iz sledenih razlogov: ako se vpeljejo obmejni »daci«, se bodo živilenske potrebščine silno podražile. Za vedno bodo minili oni lepi časi, ko so Angleži kupovali najcenejšo moko na svetu, jedli najcenejše meso, vživali najcenejši sladkor. Carine bodo podražile živiljenje prebivalstvu cele Britanije. Ako bo pa živiljenje dragó, treba delavcem in uradnikom višati plače in s tem se silno podražijo produkcijski stroški industrije. Višji proizvodni stroški pa pomenijo podraženje izdelkov angleške industrije in angleško blago ne bo več imelo svoje prejšnje konkurenčne moči na svetovnih trgih. Angleški trgovci in industrijski bodo sicer z lahkoto trgovali v mejah britanskega imperija, v ostali svet pa ne bodo mogli več prodirati s prejšnjo zmagovalno silo.

To bi bila za Anglijo velika nesreča. Kajti sedanja brezposelnost je prehodna in bo minila, ko se razmere v Evropi, posebno v Rusiji ustalijo in prenovijo. Na ta čas, ki mora priti, se je treba pripravljati, zanj se je treba boriti z vsemi silami. Ko napočita čas, bo Anglija zopet zablestela v svojem sijaju, odprt ji bo ves svet, staro blagostanje se vrne v deželo. Zato doli s carinskimi mejami, ki pomenijo draginjo, živila svobodna

trgovina, ki prinaša Angliji blagostanje, vpliv in ji odpira pot v ves svet.

Posledice za naše dežele.

Tako se borita na Angleškem za nadvlasto dve veliki gibanji. Izid borbe ni za nas brez pomena. Ako zmagava Baldwin in se obda Anglija s carinskimi zidom, se bodo Angleži obrnili od Evrope in jo pustili, da se duši v zaduši v blatu. Evropa postane dežela, kjer se davita za vrat Francija in Nemčija in se vničujejo pred očmi ostalih držav zadnji ostanki evropskega blagostanja. Ako se poleg Amerike odtegne iz Evrope še Anglija, bo šla katastrofa Evrope naprej in doživeli bomo zelo hude čase v vseh deželah. Tudi pri nas, v na-

ši državi in v naši goriški deželi bomo čutili posledice angleške volilne borbe. Ako se odtegne Anglija, bomo to čutili na cenah blaga, oborožena Evropa bo naložila ljudstvu težke davke, ki jih bomo tudi mi na Goriškem plačevali.

Anglija je sicer daleč, volilni boj se vrši v krajinah, ki jih ne poznamo, a njegove posledice utegnemo čutiti in poznati prav blizu na Goriškem. To je vzrok, da pišemo tako obširno o angleških volitvah.

Konsumenti! Skrbite in borite se za to, da boste pili naravna in domača vina. V Vinarski zvezi, v Gorici via Mameli št. 8. se prodaja samo domače, dobro vino.

DNEVNE VESTI

Ni slaba plača.

Gospod odvetnik Perna, ki vodi tečaj za občinske tajnike, je imenovan kakor Giuseppe peternel za nadkomisarja nad nič manj ko enaindvajsetimi občinami, in sicer v ajdovskem, komenskem in vipavskem okraju. Ako mu mora plačati vsaka občina ne 300 lir, ampak bodimo milostni in recimo le 250 lir mesečno, bo prejemal gospod reci in piši 5256 lir na mesec. Gospod Perna je sicer res najspodbudnejši izmed komisarjev, toda tako plača na račun našega ljudstva kljub temu ni nobena šala. To je strašen davek, ki ga nalaga prefekt iz Vidma našemu prebivalstvu.

Najbrž se držijo gospodje Mussolinijevega navodila, da je treba štediti »do kosti«.

Najprej v svojem jeziku.

Škof Endricci, ki je govoril zadnjie našim bravcem tako lepo o pouku v materinem jeziku, je povedal tudi svoje mnenje o učenju drugih jezikov. V svoji okrožnici pravi:

«Na drugi strani pa je koristno, da se otroci, ko so enkrat dovršili pouk v svojem jeziku, naučijo se drugi jezik. To more biti zelo koristno v deželah, kjer živi več narodov skupaj. Toda to se mora zgodi na ta način, da temeljni nauki ne trpi škode. Prvi nauki in prva vzgoja pa se mora začeti in dopolniti, v materinem jeziku.»

Kar uganja vlada z nami, je v kričem nasprotju s temi kršč. načeli.

Slovenska ljudska izobrazba

v državi se izraža v številu analfabetov, to se pravi ljudi, ki ne znajo ne pisati ne brati. Kakor beremo v italijanskih listih, je v naši državi položaj tak-le: v Kalabriji 70% je ne-pismenih, v Bazilikati 65%, v Puljah 59%, v Abruci, Sardiniji in Siciliji 58%, v rimski Kampaniji 51%, v Toskani 37%, na Beneškem 25%; najbolj pismena dežela je Pijemont,

ki ima le 11% analfabetov. O naših krajih niso priobčene številke. Zato pa povemo mi, da med goriškimi Slovenci gotovo ne bo več ko 5 ali 6 od sto nepismenih ljudi. Slovenci torej nismo glede ljudskega izobrazbe zadnji, ampak prvi v državi.

Za trg sv. Andreja

vlada v tukajnjih trgovskih krogih precej zanimanja. Kakor lansko leto bodo tudi letos postavljeni na Travniku lesene stojnice, v katera bodo razne tvrdke izstavile svoje blago. Lansko leto so imeli te prostore v najemu skoro izključno domače goriške firme, letos se zanimajo zanje tudi trgovci iz Lombardije in Pijemonta. Goričani bodo prisiljeni k ostri konkurenči, ki postane za marsikogar lahko usodna.

Vsi, brez izjeme.

Na umirajočem deželnem odboru v Gorici se izdelujejo odloki, s katerimi se pošiljajo v pokoj vsi deželni uradniki brez izjeme, in sicer z 8. februarjem 1923., torej z rokom, ki veja za nazaj.

To so sadovi vničene avtonomije in razdeljene dežele.

Pascoli ni imel zakonite podlage.

Sedanji deželni likvidacijski komisar za Goriško je izjavil uradnikom, ki so se sklicevali na odloke bivšega dež. komisarja Pascolija, zaupnika fašistov, da so vsi odloki in ukrepi Pascolija ničevi in neveljavni, ker ni imel nobene zakonite podlage za izvrševanje rednih upravnih poslov dež. odbora.

Ne dajte se slepariti.

Opozarjam vse vojne oskodovance, ki so prejeli vojnooskodnične bone, da ne nasedajo na limanice raznim sleparjem, ki jim ponujajo zanje po 50 odstotkov njihove vrednosti. Kdo hoče bon prodati, ga lahko proda pri Banki d'Italia (Via Codelli), ki jih kupuje po 70 do 78 odstotkov. Najboljše pa je, da jih pri banki samo naložite, ker dobite nanje do 60 odstotkov posojila.

Ker so ji otrpli tudi odpovedali službo, morali so ji dati oporo. Med potjo je izgubila čevlj. Pogledala je na dan drobna okrvavljenia nožica. Ta prizor je vzbudil v vseh globoko ušmiljenje. Čut jeze in zanjevanja se je trenutkoma spremenil v pravo samaritanstvo. Položili so jo na koleselj in ravnoisti dečki, ki so jo prej sramotili, so se radovoljno pronudili, da jo peljejo do vaščanke, ki jej je velikodušno ponudila streho. Ostala je pri njej več dni. Dobrosrčen vaščan jej je med tem časom priskrbel par novih čevljev. Ko se je dobro odpočila, se je poslovila od gostoljubne hiše in nadaljevala svoje potovanje do zime.

Kjerkoli se je ustavila, se je marljivo lotila dela, pometala je hišo, prala perilo. Svoje zgodbe ni pripovedovala nikomur, kajti spočetka, ker je s tem pripovedovanjem že bila včasi vzbudila v tujih sum, da je lahkožlyka, ki išče dogodkov.

Včasi so jo zapodili, tedaj se je njih

trdo srce omehčalo ob njenih solzah. Pobiljali so jo nazaj in jej izkazali dobroto.

Nekega večera je korokala sama po dolgi ulici. Neki vaščan je jo bil malo prej zapodil na cesto kot pritepenko. Sedaj je tekel zanjo in jo klical nazaj. Bil je to starik, oduren obraz, ki ni nič dobrega obeta. Praskovja je pomicljala in izbirala med temno nočjo brez strehe in med odurnim starcem. Sla je z njim. V hiši je našla starko, še odurnejšo od moža. Ko je Praskovja vstopila, sta zaprla in pritisnila zapah. Praskovjo je obšla zla slutnja. Zgrudila se je na stol. Ce je dvignila glavo, je videla štiri oči, oči divjega tigra, ki opazuje plen.

Starka jo vpraša: «Odkod prihajaš?»

«Iz Iškima, grem v Petrograd.»

«Oho, tedaj pa nisi brez denarja, za takovo potovanje si se že preskrbel.»

(Nadaljevanje).

Mlada Sibirka.

Tedaj je silen vihar zlomil in zalučal pred njo veliko drevo. Prestrašena se je stisnila v gozd. Stisnila se je pod jelko, tesno vklenjeno med grmovje, da se zavaruje pred vetrom. Vihar je divjal celo noč; mladenka se je tiščala tam brez zaščitja do prvega sveta. Ko je prisijal dan, se je pomaknila do ceste, pol mrtava od gladi in mraza. Šrečno naključje je privedlo kneta z vozom, ki jo je usmiljeno spravil vanj. Ob osmih je despela v veliko vas. Kmet, ki je imel daljšo pot, je sredi vasi postavil na cesto in odvozil dalje. Praskovja je slutila slab sprejem. Utrujena in lačna je potrkala ob nizkem oknu. Ženska med 40. — 50. letom, ki je lučila grah, fo je premerila od nog do glave, zmajala z glavo in jo neprijazno odslovila. Ko je bila izstopila iz voza, je bila namreč padla v blato in onesnažila

vso obleko. Grozna noč v gozdu in glad sta razorala njen obraz in dala dekletu izraz, ki je ni posebno priporočal. Kamorkoli se je pokazala, so jo odgnali. Hudobna ženska, ki jo je našla na svetu, prav utrujeno, jo je grobo zapodila, rekoč, da ne sprejema tatov in niti malopridnic. Zapazila je v bližini cerkev, in se podala tja: «Od tu me ne zapodes», si je rekla. Vrata so bila zaprta. Sedla je na pot. Pobalini, ki so jo prej obkolili in hodili zanjo, so jo psoviali s tatico. Okoli dveri je trpela to krivico, umirajoč gladi in utrujenosti, prošeč Boga, da je prestat. Še to gorje.

Med tem se ji je približala ženska in jo obsula z vprašanji. Praskovja je pripovedovala o grozni noči v gozdu. Pristopili so še drugi radovedneži iz vasi. Starosta je pregledal potni list in izjavil, da je v popolnem redu. Dobri ženski se je deklica zasmilila, ponudila ji je stanovanje. Uboča potnica se je skušala dvigniti, a ni šlo,

«Reichspost»,

glavno glasilo avstrijskih kršč. socialcev piše, da nimajo Nemci, ki so bili vključeni v tuje drzave, nikjer «tako težkega življenja» kakor na Trentinskem.

Invalidom !

«Goriška Straža» je že pred meseci poročala, da morajo vsi invalidi, ki ne prejemajo invalidne pokojnine, napraviti prošnjo najbolj pozno do 31. decembra 1923. Invalide opozarjamо se enkrat na ta važen rok. Prošnje naj se pošlje najkasneje do 31. decembra naravnost na «Direzione generale delle pensioni di Guerra, Palazzo Braschi Roma». Prošnje, ki so se vložile pri «Sottosegretariato di Stato per l'assistenza militare e le pensioni di guerra», so veljavne. Svetujemo pa invalidom, da pospešijo njihovo rešitev z novo prošnjo, ki naj jo pošlje na gornji naslov v Rim.

1000 lir nagrade.

Koncem šolskega leta je popotoval gospod solski nadzornik Rubbia v Beneško Slovenijo, in sicer v Št. Peter ob Nadizi, se podal na ravnateljstvo učiteljišča ter zahteval imenik vseh bodočih slovenskih beneških učiteljc. Začetkom leta so prejele vse te gojenke odloke, s katerimi so bile imenovane za Goriško. Preden so pa odšle na svoja mesta, jih je sklical gospod Rubbia na sestanek v Št. Peter, na katerem se je prikazal tudi solski skrbnik iz Trsta. Rubbia je imel krepak govor in pozval beneške Slovenke, naj na Goriškem napnejo vse sile, da kmalu pribitajanje slovenske otroke. Tista, ki se bo v tem peslu posebno odlikovala, prejme koncem leta tisoč lir nagrade.

Računstvo in telovadba.

Po novem solskem zakonu ministra Gentileja se poučuje v prvem zagredu gimnazije telovadba 5 ur na teden, računstvo pa 1 ura.

Odlikovanje.

Kneznadškofijskim duhovnim svetnikom je imenovan vlč. gosp. Ivan Abram, župnik v Črem vruhu nad Idrijo. Vnetemu duhovniku in vzornemu delavcu na zadružnem polju iskreno čestitamo.

Kralju, kar je kraljevega...

«Münchener Neuste Nachrichten», znan dnevnik iz Bavarskega piše: «Kakor udarec za udarcem sledijo smrtne odredbe proti nemškemu jeziku na južnem Tirolskem. Mi vas slišimo, vi zvesti! Nemci ste in Nemci hočete ostati. Kralju, kar je kraljevega, Bogu, kar je božjega. In kar je božjega v človeku, temu moraš služiti le v jeziku, v katerem si se rodil. Te naravne postave ne more omagati noben odlok!»

Lep zgled za primorske Slovence!

Pretekli četrtek se je ovoril na Dunaju občni zbor avstrijske socialne demokracije. Iz poročila vodstva posnemamo, da steje strokovna organizacija avstr. soc. demokratov 1 miljon 50.000 članov. Če pomislimo, da steje Avstrija približno 6 milijonov prebivalcev in da soc. demokracije ni najmočnejša stranka v državi, je zgornje število znak izrednega organizacijskega talenta avstrijskega ljudstva.

Primorski Slovenci zgledujmo se!

Glas iz Amerike.

Amerikanski dnevnik «Westliche Post» piše o politiki rimske vlade napram uemški manjšini takole: «Z vsemi razpoložljivimi sredstvi so Italijani podvzeli poskus, da iztrebijo do zadnjih kořenin nemštvu iz onih krajev, ki so bili priključeni Italiji.» Tako politiko list obsoja.

Prosvetno gibanje v Sloveniji.

Slovenska krščanska socijalna zveza v Sloveniji je imela dne 15. novembra svoj občni zbor. Iz poročila posnemamo, da je na Kranjskem v zvezi včlanjenih 216 društev, na Štajerskem pa 151. V Prosvetni zvezi v Goriški je včlanjenih 105 društev.

Občinske in deželnozborske volitve, katere bi se morale v novih pokrajinalah že zdavnaj dovršiti, so zopet za 3 meseca odložene, kakor poroča uradni št. 2362.

Morilcem ploskajo.

Proti morilcu Worowskemu, poslaniku ruske sovjetske vlade v Italiji, ki je bil umorjen v Losani, se je vrsila tamkaj razprava. Švicarska sodnija je morilca oprostila. Morilcu in njegovim pomagalcem je občinstvo priredilo manifestacijo. Istotako je bil pred dnevi oproščen v Pragi morilec Daskalova, bolgarskega poslanika Stambuliskijeve vlade. To je pač najlepše znamenje našega časa.

Ena minuta svečanega molka.

Pred kratkim je predaval v Londonu poslanec angleške delavske stranke o današnjem stanju Evrope. Ko je omenil, da hoče rimska vlada spremeniti z vsemi sredstvi 200.000 svojih Nemcov v Italijane, so navzoči začeli ogorčeno vzklikati. Poslušalci so bili nato pozvani, naj se v znak simpatije z zatiranimi manjšinami dvignejo na noge. Približno eno minuto je občinstvo stalo v svečanem molku.

Tako piše nemški list «Die Neueste Zeitung.»

Vseučiliščni profesor Salvemini,

ki je eden najresnejših italijanskih političnih znanstvenikov, ima zadnje tedne v Londonu vrsto predavanj o italijanski politiki. V enem teh predavanj je označil utemeljitelja Italije, Crispija za političnega slabica, ki da ji bil igrača v rokah velevlasti. Obenem je izrekel zelo ostro kritiko zunanjje politike Mussolinijeve. Fašistovski listi zato Salveminija žigosajo kot izdajalca domovine. Salvemini je Slovencem znan iz predavanj, ki jih je imel lansko leto v Goriči.

Zoper civilni zakon!

Proti necerkvenemu zakonu, katerega vpeljuje v naše kraje italijanska zakonodaja je skenila nemška ljudska tranka na Trentinskem ostro resoluciono, v kateri protestira zoper resoluciono v kateri protestira zoper to nekrščansko novotarijo. Podpisani je kot predsednik poslanec Tinzl.

Zoper razpuščeno društvo.

Kat. slov. izobraževalno društvo na Straži pri Cerknem je oblastvo razpuštilo. Vzrok ni znan. Društvo je uspešno delovalo nad deset let in je bilo za tamkajšnje prebivalstvo prava dobrota.

Za doktorje!

Izsel je vladni odlok, ki uvaja takso 20 lir na doktorski naslov. Takso bodo plačevali doktorji vsako leto do smrti. To je taksa na razkošje.

Francija in Italija.

Italija se je zadolžila med vojno za 23 tisoč milijonov zlatih mark v Ameriki in na Angleškem. Od Nemčije ima pa pravico zahtevati le 10 tisoč milijonov vojne odškodnine. Tudi če bi torej Nemčija plačala Italiji vse do zadnjega vinarnja, bi morala Italija vendar se platičati iz lastnega zepa 13 tisoč milijonov zlatih mark ali več ko 50 tisoč milijonov papirnatih lir. Francija se je zadolžila v Ameriki in na Angleškem za 26 tisoč milijonov zlatih mark, ima pa pravico zahtevati od Nemčije 52 tisoč milijonov, približno petkrat več ko Italija. S tem denarjem bi poravnala vse svoje vojne dolgove in v zepu bi ji se ostalo 26 tisoč milijonov zlatih mark prebitka, to je več ko 100 tisoč milijonov papirnatih lir.

Širite

Naročajte
Berite
„Goriško Stražo“.

DAROVI.

Za Slovensko sirotišče : Sl. Tolminška hranilnica 100 L. Bog poplačaj!

GOSPODARSTVO**Kako naj se ravna vinogradništvo, da se reši sedanja vinska kriza?**

Pridela se ogromnega vina, a notranji konsum ne more vporabiti v likanskih zalog vina, ki se nahaja v kleteh trgovskih družb in zasebnikov.

Od tod izhaja brezobzirni konkurenčni boj, katerega bijejo posamezni producenti, da uveljavijo na trgu svoje produkte. — In posledica te konkurence je, da se vedno bolj uveljavljajo ona vina, ki imajo dvojni značaj, namreč da so bolj po ceni in da so dovršena vina.

Zares v zadnjem času je vinarska industrija silno napredovala, in to, ker je bila nujno prisiljena, polastiti se z unanjega trga, da more razprodati svoje pridelke.

Izvažanje vina iz Italije je zadnja leta naletelo na spremembo, katere važnosti ne more prezreti, kdor se bavi z agrarnimi in gospodarskimi vprašanji.

Vsled okolščin, v katerih se nahaja razne države Evrope in Amerike, se je izvažanje navadnih vin zelo skrčilo, toda pomnožilo se je izvažanje finih vin posebnih tipov in boljših namiznih vin. Zaradi tega je neobhodno potrebno, da se brez odlašanja napnejo vse sile, da se zboljša in poveča proizvodnja finih vin, s katerimi se mora premagati konkurenca drugih držav na zunanjih trgih. Moramo pomisliti, da sreča vinarske industrije tiči v prvi vrsti v izvažanju, kar je glavni činitelj gospodarskega procvita.

Zadnja leta so bela vina pridobila vedno večji razmah na svetovnem trgu, zlasti v gotovih državah in krajih, kjer jih bolje plačujejo nego črna ali rdeča vina. Toda kakor trgovci tako pivci stavijo zelo velike zahteve glede kakovosti belih vin. Ona niso za trgovino, ako nimajo danih kakovosti in ako imajo v sebi napake, ki jim kazijo duh, barvo, lesk, okus itd.

Največje važnosti je torej, da tudi mali vinogradnik zna pripravljati belo vino na način, da bo imelo lastnosti, katere zahteva trgovina, in sicer je treba gledati na to že prvi hip, ko se dela mošt. Ako trgovec dobi vina, ki niso dovolj kuhanata ali ki so preveč barvana, trda, plehka, kislata itd., bo seveda primoran izgubljati čas in bo imel neskončno opravka, da popravi napake, ki jih je zakrivila zanikarnost vinogradnika že pri pripravljanju mošta in pozneje pri hranjenju vina. Gotovo in naravno je, da bo trgovec, ki ima interes, da razprodaja svoje blago v najkrajšem času, dajal prednost onim vinom, ki so dobro pripravljena in ki zadovoljujejo vsem zahtevam trgovine.

Potemtakem ne smemo le skrbiti, za razprodajo že napravljenega vina, ampak je tudi treba v bodoče pripravljati vino, da bo odgovarjalo takim zahtevam. Absolutno je potrebno, da se tudi v naših krajih proizvajajo takšna vina in zato naj se med vinogradniki ustanovi društvo, ki imačenam: zboljšati vina. Boljšanje se doseže najprej z umnim pridelovanjem grozdja v vinogradu, kajti iz grozdja dobivamo vino. Nato potrebujemo izkušenega kletarja, ki nadzoruje in vodi poslovanje v kleteh celega okrožja društva. Tako zboljšana vina se bodo kmalu resno uveljavila na svetovnem trgu in se tam lahko razprodajala, kar bi bilo v veliko dobrobit vinogradnikov.

Inž. A. C.

ilie domačega vina.

Pretečeni teden sta obkrožila odposlanca Vinarske zveze v Gorici celo Čepovanjsko planoto: Grgar, Trnovo, Lokve, Čepovan, Banjšice, Lokovec, Kal ter Boško, Kobariško in Tolminsko in ugotovila sta sledeče :

1.) Mnogo naših krčmarjev ne toči domačih vin: ne vipavskega ne briškega in ne kraškega terana.

2.) pri krčmarjih, ki trdijo, da točijo vipavca, sta uvidela, da ne točijo čistega vipavca; ravno tako tudi ne točijo čistega brica;

3.) pri nekaterih krčmarjih, ki trdijo, da točijo samo čistega vipavca in ki se pečajo tudi sami z vinsko kupčijo na debelo, sta doznala, da naročajo znatne množine vina iz Romanje, ki je pa po veliki večini fabricirano in pridelano iz sadja.

4.) nadalje sta ugotovila, da se tudi taka fabricirana in rezana vina prodajajo dražje kar pa pristna in domača vina našega kmeta. (Vino popravljajo v prvi vrsti vsi goriški vinski trgovci, ker režejo zlasti vipača iz zgornje Vipave z vini iz južnih pokrajin).

Za danes ne bomo izdali krčmarjev, ki škodujejo domačemu konsumentu in našemu kmetu, s tem da ne točijo pristnih domačih vin.

Korist konsumentov, korist vsega našega kmeta, korist vsega našega ljudstva zahteva, da točijo naši krčmarji izključno naravna domača vina.

Cena domačemu vinu je pa danes tudi že tako nizka, da konkurira z rezanimi in fabriciranimi vini.

Citatelji in prijatelji «Gor. Straže» ter prijatelji naših domačih kmečkih organizacij — vsi na delo, da se bo izključno domači pridelek prodajal na domači zemljji.

Sejem v Sežani.

Na tržni dan 12/10 in 22/10 t. l. je bilo pripeljano, oziroma prignano razven vsakovratnega manifakturnega blaga, železnine, kotlovine, steklenine, usnja, čevljev, i. t. d. tudi 2145 glav živine, in sicer: goveje živine: 924 glav, konj 363, prasičev 355.

Kupčija z govejo živino je bila zelo živahnja. Kupčija s konji boljše vrste zelo dobra. Kupčija s prašiči v starosti od šestih tednov po 150 do 180 lir komad. Večji prašiči po dogovoru. Kupčija z manufakturo, železnino, steklenino in drugimi predmeti precej živahnja. Posebno dobra kupčija je bila s čevlji iz Mirna, kateri so zelo ročno, mojstersko in kakor nalašč za naše ljudstvo napravljeni.

Na splošno je bil semenj prav dobro obiskan. Prihodnji semenj se bo vršil dne 12. odnosno 22. t. m. Kakor je že ljudstvu znano, so v Sežani največji živinski in kramarski semnji v celi Julijski Krajini. Sežana ima dobre železniške, avtomobilne in vozne zveze, in sicer za prihod ali odhod ljudstva in živine. Postrežba po gostilnah je točna in izborne. Cene zmerne.

VALUTA.

Dne 18. novembra si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 26.25 — 26.50 L.
za 100 avstr. kron — 3.2 — 3.3 stot.
za 1 dolar — 23.60 — 23.75 L.
za 1 funt 102.30 — 102.60 L

PROSVETA

NOVE PESMI! Vinko Vodopivec : Mešani in moški zbori, samozaložba, v Gorici 1923, cena 4 liré. Dobiva se v prodajalni Katoliškega tiskovnega društva v Gorici. Zbirka obsega pet mešanih in pet moških zborov. Pesmi so melodijozne in ne težke, zato prav primerne za podeželske pevske zborove.

Za sv. Miklavža

priporoča Knjigarna Kat. tisk, družva za otroke bogato izbiro knjig s slikami, in sicer z besedilom ali pa brez njega.

Nova knjiga za naše malčke : Karol Širok : Spleti slavčki, vsebujoč 7 lepih mladinskih povesti in druge. Cena trdovezani knjigi

5 lir

HIŠA v lepi legi, in sicer pritličje, eno nadstropje (kuhinja in 7 sob s pritiklinami) z vrtom, je na prodaj. Informacije v pisarni odvetnika dr. Karola Podgornika v Gorici Via Codelli 18.

OBVESTILO.

Kmečka hran. in posojilnica v Lokavcu sklicuje redni občni zbor v smislu § 32, 33 zadružnih pravil za dan 25. novembra t. l. ob 3. uri pop. v prostorih gosp. Slokar Marije s sledečim dnevnim redom : 1) Poročilo načelstva in nadzorstva. 2) Potrdilo računov za l. 1922. 3) Volitev enega člana načelstva. 4) Volitev nadzorstva. 5) Sprememba pravil § 4, 9, 32, 34, 38. 6) Raznoterosti.

V potrebnem slučaju se bo vrsil občni zbor v smislu § 35 zadruž. pravil.

Načelstvo.

Lokavec, dne 11. nov. 1923.

ZDRAVNIK**dr. Rado Sfiligoj**

sprejema za kirurgijo,
porodništvo in ženske bolezni
v Gorici, Via Mameli št. 8-I.
od 9. — 11. in 14. — 15.

IZJAVA.

Podpisana Čevljarska-Zadruga v Mirnu pri Gorici izjavlja, da trgovec Jurij Vuk v Gorici, Via Rastello ni njen ravnatelj, ter da ni v nobenem sorodstvu z njenim ravnateljem Antonom Vukom. Dalje izjavlja podpisana, da prodajalna imenovanega **Jurija Vuka** ni v nobeni zvezi z njo. Čevljarska-Zadruga, znani pod imenom «ADRIA» se prodajajo v Gorici edino v zadružni prodajalni **CORSO VERDI 32**. Naše prijatelje prosimo, da nam naznanijo onega, ki bi delal kaznivo reklamo za svojo trgovino s trditvami, ki bi bile v nasprotju s to izjavo.

Čevljarska Zadruga v Mirnu
pri Gorici,
vpisana zadruga z o. z.

*) Za članke pod tem naslovom je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon.

RAZPIS SLUŽBE.

Občina Bovec sprejme uradnika, sposobnega slovenskega in italijanskega jezika v govoru in pisavi. Plača po dogovoru.

Prošnje z navedbo dosedanjega službovanja naj se vložijo do 1. decembra 1923. Nastop službe najpozneje do 1. januarja 1924.

Zupan : Anton Durjava.

Prodaja na obroke.

S prvim septembrom je otvorila firma: «Grande Emporio Rateale» (centrala v Trstu),

Via Garibaldi 20, II p. (prej via Teatro)

svoje podružno skladišče.

Prodaja: izgotovljene obleke in po meri, najfinje manufaktурno blago, suknje, dežne plašče, obuvalo, klobuke, ovratnike, rokavice, naramnice, perilo itd.

Cene brez konkurence! Obroki mesečni in tedenski. Krojačnica prvega reda. Gorica, Via Gaibaldi 20 - II.

ZAHVALA.

Globoko ginjeni vsled nesrečne smrти sina in brata

Frana Benedejčiča

izrekamo zahvalo požrtvovalnim fantom in dekletom za njihov trud pri pletenju vencev, darovateljem cvetja, pevcem za ginalive žalostinke ter vsem, ki so se vdeležili pogreba in tem izkazali pokojniku zadnjo čast. Vsem Bog plačaj!

Volče, 5. nov. 1923.

Žalujoča družina Benedejčič.

**JAVNA DRAŽBA
PRI SODNIJI V GORICI.**

V sredo 21. novembra t. l. ob 9. uri se bo vršila pri preturi — okrajni sodniji — v Gorici v sobi št. 5 javna dražba sledenih nepremičnin :

I. zemljiška parcele v obsegu 1223 kvadratnih metrov z izhodom na šentpetersko ulico med hišama št. 43 in št. 47 — pripravno za stavbeni prostor ali skladišče — cenjeno L. 12.000, najnižja ponudba L. 6000.

II. stroji *) mehanične, mizarske delavnice z majhno novo hišico (4 prostori, se ne popolnoma dodelano) Via Lunga 46..

Površje zemljišča 1700 kvadratnih m., cenjeno Lir 35.300, najnižja ponudba Lir 17.650.

Dražilo se bo najprej za vsako skupino posebej in potem tudi za obe skupini skupaj.

Ponudniki morajo položiti vadij v znesku 10% cenilne vrednosti.

Natančnejši pogoji so razvidni iz sodnih spisov E 1391/22.

*) Za stroje najnižja ponudba L. 3585.

Pohištvo.

v zalogi po tako znižanih cenah.
Visoke omare od L. 195.—, nizke omare od L. 175.—, postelje od L. 90.— naprej. Kompletno pohištvo za spalnice od L. 770.—, kompletné kuhinje od L. 450.— naprej.

Pohištvo po vzorcih se izvrši tekom 14 dni. Razven drugih mizarskih izdelkov izdelujemo vsaktere lesene predmete za cerkev.

BRATA MIHELIČ,
mehanično mizarstvo v BOVCU.

POZOR!

na staro slovensko tvrdko
Razprodajam pohištvo po tako znižanih cenah. in sicer

Omare . . .	od 200 lir naprej
posteljnake . . .	90 , ,
vzmeti (šuste) . . .	70 , ,
blaznine . . .	60 , ,
kompletne spalnice 800 . . .	

Velika izbera navadnih in finejših sob kakor tudi železnih posteljnjakov.

Priporoča so

Ant. Breščak

največja zaloga pohištva na Goriskem z lastno tovarno v Gorici, Via G. Carducci 14 (prej Gospodska ulica) in V. C. Favetti št. 3

Najvišje cene plačam

za kože: lisic, kun, podlasic, zajcev, mačk, veveric, jazbecev i. t. d. i. t. d.

Sprejemam poštne pošiljalte!

Walter Windspach

GORICA - VIA CARDUCCI št. 10.

AVTOMOBILNE PREVOZE

vsakovrstnega blaga: vina, pohištva, štacunskega blaga, drv, desk, čokov, itd.- za vsako razdaljo prevzema po zmernih cenah,

Friderik Fasser, Hjdovščina stev. 1 pri Gorici

ZOBOZDRAVNIK**Dr. Lojze Kraigher,**

specialist za bolezni v ustih in na zobe, je otvoril svoj ateljé v Gorici na Travniku št. 20/I. (Piazza della Vittoria 20/I.) Sprejema od 9. — 12. in od 3. — 5.

Knjigarna Kat. Tiskovna društva

v Gorici, via Carducci 4

ima v zalogi voščene cerkvene svecé iz svečarne: I. Kopač & Kie., v Ljubljani in tudi ceneje vrste tukajšnjih tovarn.

Kupuje vosek po najvišjih tržnih cenah.

TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA

Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne **Regenchart & Rymann**, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega suknja.

Blago solidno!

Cene zmerne!

Kmetovalci!

Kdor želi TOMAŽEVO ŽLINDRO, kalijev sol ali druga umetna gnojila, naj jih naroči pri domači hraničnici ali zadrugi, v goriški okolici pa pri

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Giuseppe Verdi 37, I. nadstropje.

PODRUŽNICA**Ljubljanske kreditne banke v Gorici**

Corso Verdi „Trgovski Dom“

Telefon št. 50. — Brzozavni naslov: Ljubljanska banka.

Delniška glavnica

in rezerve:

80 MILJONOV

CENTRALA:

LJUBLJANA

Reserva S H S

kron

64 MILIJONOV

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Maribor, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja.

Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.